

ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE KOPRSKEGA OKRAJA

LETO I. - Štev. 2

KOPER, 10. marca 1950

Cena 2 din

STEVILNA MNOŽIČNA ZBOROVANJA PO VSEM OKRAJU

Naše vasi tekmujejo na čast volitev

NA VOLITVE SE PRIPRAVLJAJMO tudi z delom za naš plan

V zvezi z borbo za uresničenje gospodarskega plana za leto 1950. ter volivno kampanjo opažamo v našem okrožju vedno več razgibanosti. Pod pogoji ljudske oblasti prihaja v gradnji gospodarstva do vedno globlje ter širšega sodelovanja ljudskih množic. Samo gospodarstvo je zdaj tako, da ga lahko gradijo le množice. Čim hitreje se te množice strokovno in kulturno dvigajo, tem hitreje je tudi rast samega gospodarstva. Gospodarski plan za leto 1950. je pokazal, da je treba iskati novih organizacijskih oblik, da je treba izvesti tako reorganizacijo, da bo delovno ljudstvo lahko še uspešneje sodelovalo pri gospodarski izgradnji. Popolnejše organizacijske oblike se seveda ne morejo pojaviti kar v trenutku, treba je trdo delati, treba je iskati nekaj novega in boljšega v povezavi s samim konkretnim delom, učiti se na lastnih napakah. Poiskati in utrditi nove poti, pa ni nekaj lahkega. Izkušnje iz drugih dežel ne morejo veljati nikdar v celoti za katerokoli drugo deželo, ker bo ta imela vedno nekaj posebnega v svojem gospodarskem in socialnem ustroju. Tako je tudi pri nas! Med tem ko se v našem okrožju delovno ljudstvo bori in trudi, da si izvojuje še boljše in lepše življenje, širijo sovražniki našega delovnega ljudstva nenehno svoje podle klevete. Se pred nekaj dnevi je kominformistični listič »DELO« napisal, da je v Istrskem okrožju »ljudstvo lačno, sestradano, terorizirano«, da se tu »zapira in muči dosledne demokrate. Če bi te klevetnike vprašali, kaj je treba napraviti, da bi bila v našem okrožju gospodarska rast hitrejša in močnejša, bi nam prav gotovo odgovorili, da je treba pobiti Titove agente. V svoji nemoči, nevednosti, strahu pred težkim delom in tudi svoji pokvarjenosti danes tudi ne morejo dati drugačnega odgovora. Kominformistom so danes marksizem, študij novih problemov itd. le še nepotrebna in prazna šara. Praksa sama jasno kaže kam vodi »reševanje« vprašanj z žongliranjem o titofašizmu, titodependentizmu, amerikanodependentizmu itd. Prepričani smo, da bodo iznašli še nekaj takih neslanih besed, toda s tem ne bodo doprinesli niti zrnca k jačanju protimperialistične fronte in niti trohice k borbi delovnega ljudstva v našem okrožju.

ZAKAJ SE MORAMO BORITI Z VSEMI SILAMI ZA IZPOLNITEV PLANA

V našem okrožju nimamo strokovnega kadra na pretek, čuti se celo veliko pomanjkanje po tem kadru. Tisti strokovni kadri, ki jim je bila naša ljudska oblast trn v peti, so se v glavnem že odselili, nekateri najbrž še pojejo. Računati je treba zategadelj predvsem s svojimi lastnimi silami, to je s tem, kar zmore delovno ljudstvo. Fašistični in pred njimi še drugi izkoriščevalci niso dopuščali, da bi se delovno ljudstvo strokovno in kulturno dvigalo. Zle posledice prenašamo zdaj mi sami in boriti se moramo z vsemi silami, da se izkopljemo iz zaostalosti. Razvoj v zadnjih letih pa je pokazal že lepe uspehe. Iz šol in tečajev se vrača mladina, ki odpravlja vrzeli. Vseh potrebnih predpogo-

jev za dviganje našega gospodarstva je tako vedno več. In tega se v IO veselijo vsi pošteni ljudje. Tudi sama proizvodnja zaznamuje večje uspehe. Nikjer nismo šli nazaj. Napredovali smo na vseh področjih. Leta 1948. smo na pr. proizvedli 20 vagonov sardin, lansko leto pa že 55 vagonov! V poljedelstvu smo že v precejšnji meri zmanjšali površino, zasejano z žitom, povečali tako pridelok zelenjave in tudi dohodke našega delovnega kmeta. Na 1 ha zemlje pridelal kmet 10 q žita v vrednosti 14.000 din, ali pa recimo 150 q paradiznikov v vrednosti 75.000 din. Vsakega kmeta ni bilo lahko prepričati, da je treba danes v poljedelstvu ubrati nova pota, toda končno je vendarle šlo in pojde vedno boljše. Dvig poljedelstva v Istrskem okrožju vidimo lahko iz naslednjih števil: leta 1948. so znašale investicije za poljedelstvo 100 milijonov din, leta 1949. so se povečale na 280 milijonov din, a za leto 1950. se predvideva 468 milijonov dinarjev.

Cim uporneje bomo delali, tem hitreje bo rastla naša proizvodnja in tem hitreje bo rasel tudi naš izvoz. Toda zakaj se nam tako mudi v naši gospodarski izgradnji? Vsaka zaostalost škodi. S tem, da se borimo za povečano in izboljšano proizvodnjo, odpravljamo tudi zaostalost, se strokovno ter kulturno dvigamo. Povečana proizvodnja pa seveda ni stvar enega samega delavca ali pa delovnega kmeta in niti ne posameznikov, ki so zaposleni pri razdelitvi. Vsa ta vprašanja se lahko uspešno rešujejo le na temelju stalnega dviganja vsega delovnega ljudstva, s pritegovanjem sposobnejših ljudi na bolj odgovorna mesta. Cim bolj se delovno ljudstvo izobražuje, tem bolj raste blagostanje, čim bolj se dviga, tem bolj se čuti tudi varno in močno pred naplepi svojih sovražnikov. Sovražniki delovnega ljudstva morda mislijo, da bo v tej borbi popustilo. Zelo se varajo!

ZAKAJ BOMO GLASOVALI ZA SLOVANSKO - ITALIJANSKO LF

V SILF-u je že organiziran najspodobnejši del prebivalstva našega okrožja. To politično gibanje se v svojem delu naslanja na izkušnje narodno osvobodilne borbe, ki je pokazala, da se je treba proti sovražnikom boriti odločno, da je bratstvo med narodi najboljša jamstvo za uspešen izid borbe. V okviru SILF-a nastopa tudi naša slavna KP kot vodilna sila. Če le nekoliko pogledamo naokrog, opažamo takoj, da so pri nas na vodilnih mestih predvsem ljudje, ki so aktivno sodelovali v narodno osvobodilni borbi. Njim in naporom vsega delovnega ljudstva gre zasluga, da se naše okrožje tako temeljito spreminja, da se na vsakem koraku opažata močna gospodarska in kulturna aktivnost. Prav zaradi tega bomo glasovali za tiste, ki so v svoji preteklosti mnogo dali za delovno ljudstvo in doprinašajo tudi danes z vsemi svojimi silami.

Pravi smisel volitev je predvsem v tem, da se v novoizvoljene okrajne ljudske odbore vključijo še novi ljudje, ki so pokazali pri svojem delu mnogo volje in so obenem resnič-

Iz vseh krajev našega okraja, pa tudi iz vsega istrskega okrožja prihajajo vsak dan nova poročila o delu in tekmovanju, o predvolivnih sestankih in o novih prijavah za frontne brigade.

Iz Dekanov

nam pišejo:

»Ze zadnjič smo se oglasili in obljubili, da v Dekanih v tekmoivanju za volitve ne bomo med zadnjimi. To svojo obljubo smo že začeli izpolnjevati. Na zadnjem množičnem sestanku se nas je zbralo nad 150. Sestanek je bil zelo živahen in smo na njem sklenili marsikaj koristnega za razvoj naše vasi. Posebno so se ljudje zanimali za pogozdovanje. Sklenili smo, da gremo v nedeljo na prostovoljno delo. Kar pa sklenemo, to tudi držijo. Zato se nas je v nedeljo 170 udeležilo prostovoljnega dela. Pri pogozdovanju smo opravili 690 prostovoljnih ur. Toda mi ne obstanemo samo pri prostovoljnem delu. V vasi smo otvorili tudi rdeči kotiček, v katerem se bomo lahko zbirali po večerih in ob nedeljah. Izvolili smo tudi že ljudske inspektorje.«

Sv. Anton

Tudi pri Sv. Antonu so se že zadnjič ojunčili in nam poslali dopis o svojem delu, tudi to pot niso pustili svoj tednik na cedilu. Zopet so se oglasili: »Na našem zadnjem množičnem sestanku smo mnogo razpravljali o volitvah v našem okrožju. Ljudem se je glede volitev vse to podrobno razložilo in vsi so sklenili, da bodo volili za Slovanško-italijansko ljudsko fronto. S prostovoljnim delom pa se pri nas zadnji teden ne moremo pohvaliti. Za nedeljo smo se dogovorili, da bomo šli na prostovoljno delo v Dekani, toda na zbirališče je pršel en sam tovariš.

16 APRILA — VOLITVE DELEGATOV V OLO

ni tolmači ljudske volje. Volitve so potrebne končno tudi zaradi tega, da bi se delovno ljudstvo v svoji borbi za večje blagostanje še boljše povežalo ter organiziralo, da bi lažje dajalo nove predloge za ukrepe svoje oblasti. Volitve prihajajo v trenutku ko je na vseh področjih potrebna najtesneša povezava ter splošni strokovno kulturni dvig, da se izvojuje gospodarski plan, ki prinaša delovnemu ljudstvu velike koristi. Volitve so končno potrebne tudi zaradi tega, da odgovorimo vsem klevetnikom ter zaviračem razvoja ljudskega gospodarstva, tako, kakor zaslužijo.

Klevetnikom seveda ne bomo odgovarjali s fantastičnim izmišljanjem in neslanimi besedami kot jih oni izpisujejo iz svojih stovarjev, raje se bomo še bolj poglobili v delo in ga izpopolnili v vsem!

Tu so zelo veseli izida našega lista, V. S.

Pri Sv. Petru

so vaški odbor SIAU izpopolnili s štirimi novimi delovnimi tovariši. Izvolili so ljudske inspektorje in svojega brigadirja za frontno brigado. V nedeljo so organizirali prostovoljno delo, ki se ga je udeležilo 75 vaščanov. Pri pogozdovanju v bližini Valmarina so opravili 300 prostovoljnih delovnih ur.

Iz Tinjana

nam pišejo kratko, toda jedrnato, da tudi pri njih niso med zadnjimi, čeprav je bilo na zadnjem množičnem sestanku samo 35 ljudi. Pri pogozdovanju je v nedeljo sodelovalo 50 ljudi. Skopali so 11.000 jam in posadili 5000 sadik. Skupno so opravili 875 prostovoljnih delovnih ur. Izdelali so tudi dva tekmovalna grafikona, ki jih bosta spodbujala pri delu.

V Novi vasi

SO NAPOVEDALI TEKMOVANJE VASEM: SV. PETER, KRKAČE IN PADNI

Tu so zelo veseli izida našega lista, zato so tudi že poslali svoj dopis, v katerem nam med drugim sporo-

čajo, da so imeli tudi pri njih množični sestanek, na katerem so se pogovorili o volitvah v okrajne odbore. Izdelali so tudi svoj tekmovalni načrt. V soboto in nedeljo se je prostovoljnega dela udeležilo 31 ljudi, ki so opravili 248 prostovoljnih delovnih ur. Popravljali so krajevne ceste in čistili spomenik padlih borcev.

Iz Kort

nam pišejo vaščani, da so na svojem množičnem sestanku izpopolnili odbor SIAU z novimi odborniki, ki so obljubili, da bodo delali. Nameravajo ustanoviti tudi avtomoto društvo, bivši partizani pa strelsko družino.

Tudi v Ankaranu

je v nedeljo 45 prostovoljcev v 180 urah posadilo 4500 sadik. Lep zgled požrtvovalnosti pri delu so zadružniki, ki ne sprašujejo kateri dan je, temveč za njih je najvažnejše delo na njihovih poljih. Zato tudi ob nedeljah ne počivajo. To nedeljo smo videli, kako so orali svoja polja. Tako se tudi zadružniki iz Ankarana z delom pripravljajo na volitve.

8 marec - praznik žena v borbi za boljšo bodočnost in enakopravnost

V počastitev 8. marca, mednarodnega praznika demokratičnih žena so žene Koprškega okraja tudi letos priredile po mestih in vaseh primerne proslave.

S tem, da so organizirale tako dostojne proslave v ta namen in pri prireditvah tudi same sodelovale in dale tako temu dnevu pravi značaj praznika, kakršnega zasluzijo, dokazujejo, da se naše žene naglo dvigajo iz kulturne in politične zaostalosti, v katero jih je prisilil dolgoletni fašistični režim na tem ozemlju. Delo naših žena naj bo v zvezi in vzpodbudo vsemu ostalemu prebivalstvu, kaj se lahko doseže z globoko zavestjo in dobro voljo.

Od vseh strani prihajajo poročila o praznovanju 8. marca na terenu.

Zene-delavke v tovarnah v Kopru so se na predvečer 8. marca zbrale v dvorani »Aurora«. Frisočnih je bilo nad 200 delavk. V kratkem, a razumljivem in jasnem referatu je bil obrazložen pomen praznika in velik pomen izvajanja enoletnega gospodarskega načrta s pozivom na vse delavke, naj doprinesejo vse, da bo ta načrt čimprej izpol-

njen. Najboljšim delavkam v različnih tovarnah, ki so s preseganjem delovnih norm pokazale razumevanje za izpolnitev načrta je Sindikalna organizacija podelila nagrade. Najboljša delavka je dobila radioaparata, drugih pet pa je v znak priznanja za njihovo požrtvovalnost od organizacije ASIZZ prejelo darove v blagu. Pri zakuski, ki je sledila, so se žene vedno bolj razživele, in to v toliko, da jim je obširna dvorana postala pretesna. Zaželele so si pokazati vsemu mestu svoje razpoloženje, stopile so na trg in na ulice mesta, kjer so med plesanjem kola nenehno vzklikale 8. marcu in tov. Titu. Soglasno so se izrazile, da v vsem času fašizma niso doživele takega praznika, ki bi jim kot ta ostal za vedno v spominu.

V Semeleli je bil prostor, ki je bil določen za proslavo in prireditve nabit poln žena in ostalega ljudstva, ki so napeto poslušali, kar so pridni pionirji naštudirali v počastitev praznika njihovih mater. V primerj z lanskoletno proslavo, se je letos udeležba žena podvojila. Praznično razpoložene so žene proslavljale pozno v noč.

Volitev se bo udeležil vsak resničen demokrat

V novi O L O najboljše predstavnike delovnega ljudstva

Na čast volitev in 1. maja za izpolnitev gospodarskega plana

Petega marca je bilo zborovanje predstavnikov vseh sindikalnih podružnic iz Kopra. Navzočih je bilo okrog 200 delegatov.

V uvodnem govoru je tov. Novel Egidi, predsednik okrajnega odbora Enotnih sindikatov iznesel naloge, ki stojijo pred sindikalnimi organizacijami pred volitvami in pripravami za praznovanje 1. maja.

Pozval je delavce, naj zastavijo vse svoje sile v predvolivnem tekmovanju, za ustvaritev močne in enotne Ljudske fronte, ki edina lahko zagotovi našemu ljudstvu resnično blagostanje.

Foudaril je, da je namen predvolivnega tekmovanja izpolnitev prvega dela enoletnega plana, ki predstavlja odločilni korak naprej na poti v socializem.

Predlagal je, naj vse sindikalne podružnice sprejmejo določene naloge, kot obveznost za tekmovanje.

Nato je pozdravil zborovanje tov. Agarinis, tajnik okrajnega odbora ES, ki je naglasil, da je vse, kar danes imamo in ustvarjamo, zasluha Narodne osvobodilne borbe in trdnega ter požrtvovalnega dela našega ljudstva.

Ponovno je razkrinal razdiralno delo in kapitalizem tržaških kominformistov, ki se je tako jasno izrazilo pri zadnji stavki. Omenil je podtalne namene in vzroke nesramne gonje proti našemu ljudstvu in ljudski oblasti, ki jo vodijo reakcionarji in kominformisti v Trstu za ponovno priključitev Tržaškega ozemlja Italiji, kar bi pomenilo uničenje vseh dragocenih pridobitev našega ljudstva. »Naše trdno delo in napor, ki jih bomo vložili v borbo za izgradnjo socializma pri nas, bodo najboljši odgovor vsem notranjim in zunanjim sovražnikom,« — je dejal tov. Ogarinis.

V NOB padlim Koprčanom so odkrili spominsko ploščo

Na Titovem trgu se je v sredo popoldne zbralo veliko število ljudi. Odkrita je bila spominska plošča padlim borcem — Koprčanom.

Slovesnost so otvorili partizani, ki so z godbo na čelu prikorakali na trg in za njimi tudi ženska brigada, ki je po slovesnosti odšla na pogozovalna dela v bujski okraj. Po zaigranju »Internazionale« je tov. Primožič v imenu Zveze borcev imel krajši govor, v katerem je poudaril, kako se partizani spominjajo padlih tovarišev, ki so dali svojo kri za svobodo. Za njim je spregovoril še tov. Rupnik, ki je najprej podčrtal prispevek Koprčanov v NOB in nato nadaljeval: »Dolgih 25 let so tudi ti kraji trpeli pod fašizmom. Ko pa se je pričela borba za svobodo so se našli tudi Koprčani, ki so odšli v gozdove in se skupno z jugoslovanskimi partizani borili proti fašizmu. Zasluha teh Koprčanov je, da je danes tudi v Kopru ljudska oblast in da se tu gradi tisto novo življenje, za katero so padli tudi ti tovariši.«

Na plošči je napis:

Včna slava herojem, padlim v borbi za svobodo zatiranih narodov!

Pietro Gandusio, Nazario Depan-gher, Mario Destradi, Ermete Dobrilla, Luciano Dellavalle, Alberto Burlin.

Zveza julijskih partizanov
Koper

8. marca 1950.

Nato je sledila živahna diskusija, v kateri je sodelovalo več delegatov.

Končno je bil soglasno sprejet sledeči sklep:

Na čast dneva volitev in mednarodnega delavskega praznika 1. maja se vse sindikalne organizacije iz Kopra obvezujejo, da bodo tek-

DELAVSKI SVETI JAMSTVO ZA IZPOLNJEVANJE PLANA

V opekarni »Nardone« v Izoli so imeli te dni volitve v delavski svet. Vse delavstvo tega objekta je zajelo ob tej priliki pravo navdušenje in ves kolektiv je sodeloval pri tem volivnem dejanju. V ta delavski svet so bili izvoljeni sledeči tovariši: Pugliese Mario, Bologna Roman, Babič Jože, Vescovo Vincenc, Zudič Anton, Deponte Br., Božič Ivan, Zaro Natale, Franzotin Giordano, Babič Ernest, Mondo Viktorija, Pucur Roman in Završnik Aleksander.

Delavski sveti so sestavni del naše ljudke in socialistične demokracije in činitelj, ki bo vrhu tega dvignil ustvarjalno voljo naših delavcev pri gradnji socializma. S pomočjo delavskih svetov bodo delavci aktivno sodelovali pri rešitvi najbolj važnih vprašanj podjetja, bodo iskali in podvzeli potrebne ukrepe za dvig proizvodnje, bodo sodelovali pri izdelavi gospodarskega plana tovarne ter ga bodo še natančno porazdelili na posamezne oddelke in celo delavske izmene.

Delavski sveti se bodo nadalje zavzeli, da bodo premagali težkoče, ki se bodo pokazale pri izvajanju plana, bodo nastopili proti vsem pojavom oportunitizma, ki bo obstajal zlasti v pretiravanju težkoč in podcenjevanju naših sil. Ravnateljstvu podjetja bodo delavski sveti predlagali ukrepe, sposobne za izboljšanje proizvodnje, za racionalizacijo dela, za povečanje delovne storilnosti, za znižanje stroškov proizvodnje, izboljšanje kakovosti proizvodov itd.

V tem novem organu bodo delavci razpravljali o delovnih normah v tovarni, bodo stavili svoje pripombe in stavili lastne predloge, bodo skrbeli za vzgojo strokovnih kadrov, se bodo borili za izboljšanje discipline pri delu in skratka bodo uvedli vse tiste mere, ki bo-

8. marec - praznik žena

Tudi v Smarjah pri Kopru so žene ta svoj praznik primerno praznovale. Ob 1. uri popoldne je dospela tričlanska delegacija tovarne De Langlade iz Kopra, ki je smarškim ženam prinesla dar in voščila. Zvečer ob 7. pa je bila v nabito polni dvorani združnega doma prireditelj. Pri prireditvi so sodelovale tudi žene s petjem in recitacijami. Šolski otroci pa so praznik svojih mater počastili z lepo igrico, petjem in recitacijami. Ob izredno veselem razpoloženju se je praznovanje zavleklo daleč čez polnočno uro.

V Sičjolah je bila prireditelj pripravljena skupno z učenci slovenske in italijanske šole. Žene pa so šolskim otrokom in otrokom v otroškem vrvcu pripravile malico, same pa so zvečer imele dobro pripravljeno zakusko. Za boljše razpoloženje je prispevala končno še prosti zabava.

movale med seboj za boljše uspehe pri uvajanju novih načinov dela, pri postavljanju čim bolj stvarnih norm, pri izboljšanju brigadnega načina dela, pri dvigu in izboljšanju proizvodnje. Sindikalne podružnice se obvezujejo da bodo izvolile povsod ljudske inšpekcije in delavske svete. Pri vsem svojem delu bodo stremeli za popolno izpolnitev prvega dela enoletnega plana in za resnično pomoč Slovansko-italijanski Ljudski fronti. Vse sindikalne podružnice bodo tekmovale pri pripravah za 1. maj.

do pospeševale proizvodnjo lastne tovarne ali podjetja.

Vse te naloge delavskih svetov ne bodo zmanjšale pomena in odgovornosti vodstva: nasprotno, sodelovanje med delavskimi sveti in ravnateljstvom podjetja bo treba ravno v interesu gospodarskega napredka še bolj poglobiti in razširiti.

Prav tako delavski sveti ne bodo prav nič zmanjšali pomena sindikalne organizacije ter nalog njenih podružnic. Te bodo še nadalje vodile mobilizacijo delovnih sil za izvedbo in celo prekoračenje nalog, ki jih zahteva od nas enoletni delovni plan.

VSAKO NEDELJO na prostovoljno delo

Ze prvi dan množične udeležbe pri tekmovanju na čast volitev je dokaz velikih uspehov dobre volje delovnih množic za izpolnitev planskih obveznosti. Demokratične množice našega okrožja, pod vodstvom Ljudske fronte, ki jih vodi po poti velikih zmag, so soglasno odgovorile pozivu Okrajnega odbora Ljud-

Naše udarnice naš ponos

Dnevno rase število žena, ki se s svojim delom odlikujejo in si priborijo častni naslov udarnice. One dajejo vzgled ostalim, kako je mogoče doseči s požrtvovalnim in dobro organiziranim delom res lepe uspehe pri izpolnjevanju gospodarskega plana. Mnoge naše žene so že postale udarnice. Nekatere so si tudi že večkrat osvojele ta častni naslov.

Osmi marec je dan, ko moramo še posebno izkazati čast ženam, ki ne štedijo naporov, kadar gre za dobrobit istrskega ljudstva. V tovarnah so bile tega dne ponovno proglašene številne udarnice.

Tretjič so bile proglašene za udarnice tov. Ana Maršič iz Izole, ki je presegla vedno normo za visoke odstotke. Za nagrado bo prejela tudi radijski aparat.

Drugič so bile proglašene za udarnice tov. Dodič Antonia iz Gažona, ki je presegla normo za 87.7 odstotkov, Norma Coloban iz Izole, ki je presegla normo za 95 odstotkov, Flora Rusignan iz Izole je presegla normo za 61.8 odstotkov, Ana Chicco iz Izole je presegla normo za 61.4 odstotkov.

Prvič so bile proglašene za udarnice tov. Roza Debernardi, ki je presegla normo za 47 odstotkov, Marija Calligario iz Izo'e, Ana Bonin iz Pirana, Ana Cordnika, ki so presegle normo za 96.3 odstotkov, Norma Gregorič iz Izole, ki je presegla normo za 71.3 odstotkov, Roza Božič iz Izole, ki je presegla normo za 65.4 odstotkov, Albina Grbec iz Kort, je presegla normo 103 odstotke, Francka Cimerman iz Pirava, Ana Mondo iz Izole, ki je z neumorno aktivnostjo delala v tovarni 31 let.

Ana Kocjančič iz Izole, ki je presegla normo za 104 odstotke je bila drugič pohvaljena.

Alojzija Marchesan iz Izole, vajuženka pri strojih, ki je presegla normo za 64 odstotke, Ana Speh iz Pirana je presegla normo za 65 odstotkov in je bila drugič pohvaljena, Marija Cendach iz Izole je bila pohvaljena, Ana Crampf iz Izole, vajuženka, je presegla normo za 45 odstotkov, Pierina Jurišević iz Pirana je presegla normo za 62 odstotkov, Anita Degrassi iz Izole, pa za 51 odstotkov. Antonija Chiarelli iz Izole za 60 odstotkov in je bila drugič pohvaljena.

Poleg tega so bile obdarovane še te:

Irma Statič, Viktorija Mejak, Quintica Pauk, Elvira Chicco, Katerina Muzica, ki je udarnica tovarne že nad 50 let.

Lucija Ugo iz Izole, ki je prišla z 12 leti v tovarno in dela v njej 53 let.

Kako živi naša mladina v dijaških domovih

Gotovo ni vseeno, kako se vzgaja v naših internatih mladina. Ali je ta brezbrizna za usodo našega ljudstva ali pa je borbena in požrtvovalna, na katero se ljudstvo v ugodnih časih lahko zanese.

Ako si hočemo zagotoviti gospodarsko in politično neodvisnost, potrebujemo mladi rod, ki se razvija v zavedne ljudi ob discipliniranem boju z izkoriščevalci in zatiralci delovnih ljudi.

Ta novi rod je naša šolska mladina, ki pod vodstvom svoje antifašistične organizacije povezuje vse svoje delo in učenje z borbo delovnih ljudi.

Z zdravo kritiko skušamo izboljšati disciplino in sprejemamo nove naloge. Pred nedavnim smo čitali v Primorskem dnevniku poročilo tov. Dekleva o stališču Ljudske fronte ki resoluciji, ki jo je predložila independistična skupina Mestnemu svetu glede združitve obeh con našega ozemlja. Ker pa ni bilo vsem jasno, zakaj bi sedaj ne želeli združitve obeh con, smo sklicali množični sestanek, na katerem smo obravnavali predvsem to vprašanje. Ko nam je neki tovariš lepo prikazal politično ozadje in posledice te združitve nam je bilo to jasno. V zvezi s tem smo poslali italijanski vladji resolucijo, v kateri ostro obojamo nenačelno politiko De Gasperijeve vlade do STO-ja.

V zahvalo ljudski oblasti zaradi podpor in za čimprejšnjo izvedbo enoletnega gospodarskega načrta smo sklenili, da gremo v Valmarin na prostovoljno delo. V odgovor tržaškimi kritikom, ki so dejali, da za mladino ni politika, smo ustanovili »Marksistični krožek«, na katerem študiramo referat tov. Babiča, maršala Tita in dr.

Naše žene so z delom praznovalе svoj praznik — 8. marec

ske fronte z udeležbo na prostovoljnem delu.

Povsod je dobilo delo pravi izraz, posebno pa s tekmovanjem frontnih brigad v Bujšćini, ki so doslej najboljše v predvolivnem tekmovanju. Izrazito so se tamkaj odlikovale množice iz Umaga, ki so delale z vojniki Jugoslovanske armade. V Umagu so opravili 1500 prostovoljnih delovnih ur. V tem času so skopali 300 m kanala. Pri prostovoljnem delu niso zaostajali tudi v Bujah, Krašici, Novemgradu in Maruščih. Tu so delali predvsem pri gradnji Zadržnih domov, pri pogozdovanju in popraviljanju cest.

V koprskem okraju so poživeli pogozdovanje v Valmarinu. Pri tem

odlikovali delavci »Adrie«. Iz poročil, ki so jih prejeli je razvidno, da so se pri delu izkazali tudi iz Tinjana, Debelega rta, Labora in Novevasi.

Delavske množice našega okrožja so dokazale tudi v tem predvolivnem tekmovanju zaupanje v ljudsko oblast, ki jih vodi v boljše življenje.

SLOVENCİ, ITALIJANI!

Z udeležbo na volitvah utrjujmo naše bratstvo!

Vtisi delegatke z II. kongresa žena Tržaškega ozemlja

Koliko pričakovanja je bilo pri vseh ženah našega ozemlja, da bi vendar enkrat napočil 6. marec! Gotovo ne bo nihče vprašal, čemu tako napeto pričakovanje. Saj je bilo vendar vsem znano, da se bo po dveh letih spet vršil kongres vseh antifasističnih žena STO-ja in to že drugi kongres žena, odkar so bili z našega ozemlja pregnani dolgoletni tlačitelji našega ljudstva in tisti, ki so desetletja na naši zemlji morili, požigali in mučili naše ljudi.

Iz istrskih mestec in vasi, iz Trsta samega in okolice smo se stekale delegatke in povabljenke na ta naš kongres. V bratski slogi povezana je sedela tu Slovenka in Hrvatka ob Italijanki, kmetica iz vasi ob delavki ali inteligentki iz mesta, zavedajoč se, da so stvari, ki so se na kongresu obravnavale stvari, ki se tičejo nas vseh. Njihova rešitev bo prinesla boljše in srečno življenje vsemu ljudstvu živečemu na tem ozemlju, ki je razdeljeno v dve coni, ki ima danes različne pogoje življenja, a stremi za združitvijo in skupnim reševanjem vseh socialnih, gospodarskih, kulturnih in političnih vprašanj.

Način s katerim so ene sprejele vest, da je kongres obiskala delegacija AFZ Jugoslavije je jasen dokaz zaupanja vsega našega ljudstva v matično Jugoslavijo. Navdušenega vzklika Titu in Partiji ni bilo ne konca ne kraja. Žene Istrskega okrožja so s tem dokazale vso hvaležnost za pomoč, ki nam jo Jugoslavija daje pri našem delu za izgradnjo socializma, žene cone A pa so na ta način pokazale neomajno ljubezen do tiste dežele, h kateri po naravi pripadajo, ki bi zagotovila njim in njihovim sinovom vsakdanji kruh, ne da bi si to morali njihovi možje priboriti s stankami.

Z velikim zanimanjem so delegatke in povabljenke sledile referatom, ki so osvetljevali položaj v obeh conah, različne uspehe in težave v našem delu in nam dajali smernice za povečanje uspehov v naši coni in da bi tudi žene cone A dosegle one cilje, ki so pri nas že doseženi.

Ponovno je bilo povdarjeno, da je glavni predpogoj za doseg teh ciljev nenehno čuvanje in utrjevanje velike edinstvene pridobitve narodno osvobodilne borbe in to slovensko-italijanskega bratstva. Resolucija Kominforma je hotela to bratstvo med nami uničiti, uničiti je hotela tudi naš vpliv v svetu. Toda čeravno je v začetku izgledalo, da njeni naklepi zmagujejo, se zapeljani polagoma odpirajo oči in spoznavajo resnico. In to ne samo pri nas, ampak tudi v svetu.

Ogorčeno mrmranje pa je nastalo med udeleženkami kongresa, ko je tov. Alma Reschitzova omenila poizkus in predloge tržaških slovenskih odpadnikov, da bi se slovenske srednje šole potisnile v podeželje, češ, da v središču mesta ni Slovencev.

Ko je tako po osvoboditvi ves svet začudeno gledal na velikanske pridobitve narodno osvobodilne borbe pri nas in na nagel polet vseh delovnih množic, so se tudi demokratične žene vsega sveta od žena Jugoslavije hotele učiti kako se je treba boriti za doseg takih brezmejnih pravic, kot so si jih priborile Jugoslovanske žene. In prav na podlagi tega je voditeljica žena v Spaniji izrazila težko pričakovane razglasa načrta Ustave aker z zanimanjem gledamo na to, kar bo lahko vzgled tudi Spaniji, saj nihče ni tako pravilno rešil narodnostnega vprašanja kot vaša Partija. A kljub temu, da je bila AFZ Jugoslavije soustanoviteljica Mednarodne Demokratične Federacije žena, kljub vsem zmagam zraslih iz posledne borbe in da je po volni pokazala velikanski doprinos v izgradnji socializma, je bila po resoluciji izključena iz Federacije in z njo tudi me, antifasistične žene STO-

ja, ker smo razumele njihovo pravilno pot in smo jim sledile, kljub klevetam in lažem s katerimi so hoteli prepričati tudi nas, da je linija Jugoslavije zgrešena.

Naša pot in naše naloge so začrtane vse drugje kot pa v obupnem prizadevanju kominformističnih voditeljev, ki skušajo na vse načine preslepiti ljudstvo in s tem naše žene z lažnimi obljubami in jih tako skoraj neopazno spraviti (taka je vsaj njihova »pobožna« želja) spet pod oblast tiste Italije, ki toči solze za nesrečnimi istrskimi bratci, za tiste, ki so ji ostali zvesti nima kruha ne svobode. Našo pot in naloge nam je začrtala KP STO-ja, ki ostaja dosledna na liniji borbe za enakost in enakopravnost vseh narodov, proti vsakemu socializmu in krivicam, v katere nas hočejo spet vkovati.

Iz referata tov. Reschitzove smo spoznale žalosten in težak položaj, v katerem se danes nahaja delovno ljudstvo v Trstu. V družinah vladata beda in lakota, kajti, kjer gospodar dela, njegov zaslužek od daleč ne zadostuje potrebam. Slovenski jezik je preganjan in zaničevan, kot se je to zgodilo v času fašistične Italije. Slovenske šole, kjer sploh še obstojajo, so potisnjene v najslabše prostore. Prav tako so preganjani in izpostavljeni napadom terorističnih tolp vsi oni, ki v Trstu nadaljujejo borbo za doseg

Delegatke so z zanimanjem sodelovale pri delu Kongresa

najosnovnejših pravic, ki gredo delovnemu človeku. Položaj v coni A je popolnoma enak položaju žene v sleherni kapitalistični državi: V družbenem življenju je še vedno smatrana kot manjvredno bitje in se njene umstvene sposobnosti ne vrednotijo tako kot se vrednotijo sposobnosti moža. Materi vdovi se ne zaupa varušvo nad otroci, čeprav jih sama preživlja. Njeno delo ni pravilno ocenjeno, tudi tam kjer je njeno delo po količini in izdelavi enako delu moške roke, je mnogo slabše plačana. Ničesar ni narejeno, da bi se materam-delavkam olajšalo njene skrbi za materinstvo. Nima možnosti, da bi se strokovno izobrazilo in prav tako ji socialna zakonodaja ne nudi nobenega jamstva za čas, ko ji bodo opešale moči.

Nasprotno, pa smo iz referatov tov. éjve Beltram izvedele, kakšen je položaj žene v coni B. Pa saj je bil ta referat namenjen onim, ki žive v Trstu in nimajo časa ali prilike, da bi si ogledali razmere pri nas. Naše žene pa so se lahko ob raznih prilikah same na lastne oči prepričale o tem položaju. Po zgledu Jugoslavije je tudi Ljudska oblast na našem ozemlju uvedla vse tiste svoboščine, ki omogočajo ženi, da aktivno pomaga v proizvodnji. V družbenem življenju uživa vse tiste pravice, kot jih uživajo moški. Pravico ima voliti in biti voljena. Posvetiti se sme vsakemu delu, s katerim lahko dostojno preživlja sebe in svojo družino ter istočasno pripomore k utrjevanju ljudske oblasti, gospodarskega položaja in k nenehnemu dvigu življenjskega standarda. Žena-mati, ki se je

vključila v proizvodnjo nima nikakršnih težav pri vzgoji in negi svojih otrok, ki dobijo v času, ko ona dela, gotovo zavetišče, nego in vzgojo v otroških jaslih, otroških vrtcih in v šoli. V času nosečnosti in po porodu uživa potreben dopust, deležna je dodatne hrane, omogočen ji je nakup obleke za novorojenčka, kar vse izdatno olajša njene materinske skrbi. Z vključitvijo v kulturno življenje pa je bila vsem ženam odprta pot do izobrazbe in strokovnega dviga. Mnoge so se na strokovnih tečajih usposobljale za razne poklice na večernih tečajih so imele vso priliko in možnost nadomestiti izobrazbo, ki jim je bila v času fašizma zabranjena in odstraniti težko dediščino prejšnjega režima nepismenosti.

Z vsem tem pa se je nenehno dvigala politična in kulturna zavest žena, ki so iz hvaležnosti do Ljudske oblasti vlagale v delo vse sile in pomagale tako graditi socializem tudi pri nas. Ni danes pri nas delovnega mesta, kjer ne najdeš tudi žene in to žene, ki so se z vsemi svojimi silami vrgle na delo s ciljem, da sedaj, ko je z naše zemlje gonan fašizem in vsi sovražniki ljudstva, čimprej premagamo prve težave in vkorakamo v tisto življenje sreče, za katero so se tudi one borile z orožjem v roki.

žali željo in zaupanje, da bi organizacija vnaprej delala v prid vsega naprednega ljudstva; vsi so prinašali darove in dokazovali s tem ljubezen do organizacije njihovih žena, sester in mater, ki se bori tudi, in predvsem za njihove pravice. Predvsem pa so dokazali s tem, da vedo za kongres ne samo žene, ampak vse demokratično ljudstvo tega ozemlja, ki je politično razdvojeno, a po duhu enotno in enako odločno v borbi.

Ni manjkalo na Kongresu prizorov, ki so prikazali ne samo enotnost duha in borbenosti ljudstva obeh con, ampak enotnost in povezanost celotnega tržaškega ozemlja z matično Jugoslavijo. Posebno globok vtis je napravilo na tržaške žene in na vse, ko je predstavnica

Iz socialistične Jugoslavije

NOVE NAPRAVE V LESNI INDUSTRIJI

Lesna industrija Slovenije je v preteklem letu častno izpolnila svojo nalogo. Lani je bilo na novo zgrajenih 144,5 km modernih vozniških cest in 57 km žičnic. V gradnji žičnic so že presegli petletni plan. Lani je bila dograjena tudi velika tovarna povišstva v Novi Gorici. V tej tovarni bodo lahko izdelali letno tudi po večtisoč povištev. Deloma je bilo zgrajeno lesno industrijsko podjetje v Kočevju. Sedaj gradijo velik lesno-industrijski kombinat v Mariboru. Z gradnjo modernih cest in žičnic so prodrli globoko v gozdove. Z novimi prometnimi napravami bodo lahko letos izpolnili tudi še za 15 odst. višji proizvodni plan v lesni industriji.

350 VAGONOV PRVOVRSTNEGA BLAGA LETNO

Konec tega leta bo v Tetovem v Makedoniji začel okrotovati prvi del velikega kombinata za izdelavo volnenih tkanin. V tem kombinatu bo zaposlenih 3000 delavcev izmed njih bo 80 odst. žena. Kombinacija je v središču surovinskih virov v Makedoniji. Ko bo dograjen bo lahko predeloval volno od dlake pa do izdelanega blaga. Tetovski kombinat bo letno dajal nad 350 vagonov blaga dobre kakovosti. Blago, ki ga bodo izdelali v Tetovskem kombinatu ne bo prav nič zastajalo za blagom, ki so ga v Jugoslaviji uvažali iz Anglije, Poljske in drugih držav.

NOV RUDNIK BAKRA

Na področju okrog Bora, kjer je drugi največji rudnik bakra na svetu, so odkrili nove velike rezerve bakrene rude, razen tega pa so našli nova obsežna nahajališča bakrene rude onstran Homolskih planin pri Majdanpeku. To področje je bilo znano že starim Rimljanom. Izkoriščanje bakrene rude je bilo obnovljeno pred 80 leti. Toda vse do osvoboditve so te zaklade izkoriščali tujci, ki se jim je šlo samo zato, da bi čim več izvlekli iz zemlje. Po osvoboditvi se je v Majdanpeku vse spremenilo. Naši geologi so našli nove obsežne sloje bakrene rude. Nedavno so dokopali do glavne žile, ki meri v širino 60 do 70 m. Ze lanj so začeli graditi v Majdanpeku prvih deset stanovanj za delavce. Zgradili so nižjo gimnazijo, delavski dom s kino dvorano, delavsko restavracijo in druge zgradbe.

KOLIKO PREBIVALCEV IMA JUGOSLAVIJA

Po podatkih zadnjega ljudskega štetja, šteje FRLJ 15.751.935 ljudi. Od leta 1931. do danes je število prebivalcev Jugoslavije naraslo za

žena Slovenske Koroške pozvala tržaške žene, in vse ljudstvo, naj se ne pustijo prodati, kot je bila Koroška prodana za sramotno ceno od tistih, v katere smo že od davnaj imeli največ zaupanja. In ko je predstavnica slovenskih žena Italije podala šopek rdečih nageljev komisarki prve ženske brigade naše cone in ko je brigadirka naše cone podala dar namenjen prvi kmečko obdelovalni zadrugi, ki se bo ustanovila v coni A in so bili izmenjani darovi spremljani s prisrčnimi bodrilnimi besedami med predsedstvom Kongresa in predstavnicami delegacij iz Jugoslavije in Slovenije, spet ni hotelo biti konec burnemu navdušenju.

Gotovo je ni žene ki bi odšla s tega Kongresa brez vere, da ne bi v takem poletu borbenega duha nastopil kmalu dan zmage za vse delovno ljudstvo od Jadranskega morja pa daleč tja do srca Balkana

1.315.982 ljudi, vštveši tudi prebivalce osvobojenih krajev.

Statistični urad pri vladi FLRJ v Beogradu je ugotovil, da je zaradi vojnih razmer prirastek prebivalstva za 2.558.000 manjši.

KAKO SE ZBOLJSUJE ŽIVLJENJE JUGOSLOVANSKIH DELOVNIH LJUDI

V preteklem letu je dala ljudska oblast 54 odstotkov več obutev kot v letu 1948, perila pa za 11 odst. več kot predlanskim. Pločevinastih izdelkov, loncev, krožnikov itd. pa za 96 odst. več kot v letu 1948. Umetnih gnojil so v preteklem letu dobili jugoslovanski kmetje 66 odst. več kot v letu 1948. Potrošnja premoga za široko potrošnjo se je lani povečala za 28 odst., drv pa za 72 odst. Samo teh nekaj podatkov nam zgovorno kaže, kako se v Jugoslavijiboljšuje življenjski pogoji delovnih ljudi.

3332 KMEČKIH ZADRUG V SRBIJI

V Srbiji je po zadnjih poročilih 3332 splošnih kmečkih zadrug, kmečkih obdelovalnih zadrug je 1938 in 858 združinskih ekonomij. V Srbiji je vključeno v zadrugo 975.854 kmečkih gospodarstev, to se pravi, da je 97 odst. vseh kmečkih gospodarstev vključeno v zadrugo. Pri razvijanju lokalnega gospodarstva so dosegle kmečke zadruge lepe uspehe, zlasti pri ustanavljanju obrtniških delavnic, ki jih imajo zdaj okoli 1500. Uspešno je bilo njihovo delovanje tudi na področju združne trgovine. Lani je znašal blagovni promet kmečkih obdelovalnih zadrug v Srbiji 5.269.436 dinarjev.

NOV DOMAC TIP DIESELOVEGA MOTORJA

Podjetje »Aleksander Ranković« na Reki je izdelalo tip velikega diesellovega motorja z zmogljivostjo 450 konjskih sil. Doslej so izdelovali motorje le z zmogljivostjo 10 konjskih sil.

Za novi motor so porabili nad 20 tisoč kg železa in jekla. To je prvi osemcilindrski štiritaktni Diesellov motor, ki je bil izdelan v naši državi.

VSAK MESEC

STO NOVIH STANOVANJ

V Zagrebu so lanj pridobili na stotine novih stanovanj v novih velikih stanovanjskih blokih in industrijskih naseljih n. pr. za delavce in nameščence tovarn »Rade Končar«, »Prvomajska« in »Jedinstvo«.

Tudi letos gradijo številne stanovanjske hiše. Mestni ljudski odbor bo zgradil 661 stanovanj. Okrog 1000 stanovanj bodo zgradila za svoje delavce in nameščence republiška podjetja in ustanove. Vsak mesec letos bodo v Zagrebu poprečno pridobili po 100 novih stanovanj.

ZA VSAKOGAR NEKAJ

Ob obletnici rojstva

Minilo je lepo število let, odkar je umrl veliki slovenski pisatelj, Josip Jurčič. Naše ljudstvo pa še danes rado sega po njegovih čudovitih kmečkih delih. Zato bodo naši bralci prav gotovo veselili, da jim obudimo spomin na tega velikega umetnika.

Josip Jurčič se je rodil 4. marca 1844. na Muljavi pri Stični na Dolenjskem. V šolo je hodil v Krko in Višnjo goro, nato pa v Ljubljani. Ko je opravil maturo, je bil že priznan slovenski pisatelj. Za pisateljevanje ga je navdušil Levstik s svojimi spisi v Janežičevem «Slovenskem Glasniku». Globoko so vplivale na mladega Jurčiča Levstikove «Napake slovenskega pisanja», ki jih je čital Jurčič v Bleiweisovih «Novicah». Iz teh se je naučil, katerih napak naj se izogiba in kako naj piše. Se isto leto (1858) je Levstik napisal svoje znamenito «Popotovanje od Litije do Cateža, ki je poslalo Jurčiču napotilo za pisanje. Levstik je v svojem Popotovanju dal mlademu Jurčiču navodilo, da mora spoštovati vrednost narodnih pesmi, pravljic in pripovedk, skratka, naj piše tisto, kar ljudi najbolj zanima, naj piše za ljudstvo. Slovenec mora videti v knjigi Slovenca, tako kot bi videl svoj obraz v ogledalu. Prav posebno pa si je mladi Jurčič zapisal v srce in za bil v glavo Levstikov načrt za razvoj slovenskega pripovednega slova, romana in novele. Levstik ga je naučil, kako naj to piše. Praktično pa mu je pokazal Levstik, kako se piše za ljudstvo s svojim «Martinom Krpanom».

Jurčič je uresničil Levstikove načrte in ideje. Med ljudstvom je začel nabirati narodne pesmi, pravljice in pripovedke. Veselje do njih

mu je zbudil ranjki ded. Kot petošolec je Jurčič objavil v Slovenskem Glasniku svoj prvi spis: «Pripovedko o beli kačin. Ko je dovršil sesto šolo, se je spomnil s svojimi «Spomini na deda». V teh je zbral nekaj značilnih pripovedk, ki jih je slišal iz dedovih ust o vaškem življenju na Muljavi. Med temi pripovedkami je tudi pripovedka «Pozimski večer na slovenski preji», ki jo lahko čitate v današnji številki. Iz pripovedke lahko vidite kako je pisal Jurčič preprosto, razumljivo, s ciljem, da bi kulturno dvignil slovensko ljudstvo in ohranil bogate slovenske ljudske zaklade.

Jurčič se je po navodilu Levstika zatekel tudi nazaj v zgodovino. Napisal je zgodovinsko povest «Jurij Kozjak» — povest o slovenskih janičarjih ljudsko pripovedko iz turskih časov. Povest e izšla leta 1864. v posebni knjižici Mohorjeve družbe. Osmošolec Jurčič pa je z njo postal na mah priznan slovenski pripovednik. Ljudstvo je kar planilo po «Juriju Kozjaku» in ga verno prebiralo skozi desetletja. Tudi še danes slovenski ljudje z zanimanjem prebirajo to s krepkim realističnim peresom pisano povest.

Kmalu za «Jurijem Kozjakom» je Jurčič napisal domačo povest iz 18. stoletja «Domna» ki jo je s «Sosedovim sinom» sam priznal za svoje najboljšo delo. Tistim, ki ste prebirali Jurčiča, se vam je prav gotovo vtisnila v spomin krepka, odločna postava Domna in njegova

borba z grofom Sovo. Zakaj vsi so Domna zaničevali, ker je bil sirota brez očeta. Grof Sova, njegov pravi oče, pa je celo dosegel, da so Domna novačili v vojake. Toda kaj bi vam pripovedoval o Domnu, vsak ki ga je bral, se mu je globoko vtisnil v spomin. Za tiste, ki pa še niso prišli do njega pa povem lahko samo eno: «Ne bo vam žal, preberite Domna!»

Ce bi hotel naštevati vsa dela, ki jih je spisal Jurčič, bi porabil preveč prostora, zato bom ostal le pri najvažnejših. Ko je dovršil Jurčič sedmo šolo, je izstojil iz Alojzijevišča. Doma so ga namenili za duhovnika. Toda Jurčič je ljubil svobodo in se je navduševal za napredne ideje, zato se ni mogel obdati v črni z mračnjastvom zastrti talar.

Kot osmošolec si je služil svoj kruh s pisateljevanjem. Za svoje spise je dobival toliko, da se je lahko za silo preživel. Tako se je hotel preboriti na vseučilišče. Leta 1865. je odšel na Dunaj in se vpisal na filozofsko fakulteto. Takoj po svojem prihodu na Dunaj, se je Jurčič lotil velikega dela — prvega slovenskega romana «Desetega brata». V «ubogem» slovenskem jeziku, «jeziku hlapcev in deklet», kot so takrat imenovali slovenščino, je napisal roman. Zato mu je slovensko ljudstvo nadevvalo hvaležno. Pred sto leti pa mu zato vladajoči krogi niso dali priznanja. Na Dunaju je živel Jurčič v vlažnih luknjah, prezebal in stradal. Zapustiti je moral studij in si poiskati zaslužek pri raznih časopisih v Sloveniji in na Hrvaškem.

Jeseni 1879. leta je zaradi slabih življenjskih razmer vedno bolehní Jurčič nevarno zbolel. Bolehal je vse do 3. maja 1881. ko ga je rešila trpljenja smrt. Njegovo zadnje delo so bili «Rokovnjači», ki pa jih ni mogel dokončati. Nadaljeval jih je mojstrsko Kersnik. Jurčič je umrl, toda zapustil je dela

«ki vek ne vniči ji noben»...

tako je zapisal v spomin Jurčiču gorški slavček Simon Gregorčič. Tudi mi se ob obletnici Jurčičevega rojstva spominjamo na njega. V svobodni domovini Jugoslaviji so izdali po osvoboditvi že številna Jurčičeva dela. Danes posveča v Jugoslaviji ljudska oblast pisateljem in umetnikom vso skrb. Za svoja dela prejemajo kot priznanje visoke nagrade, odlikovanja in pohvale. Danes pisateljem in pesnikom v Jugoslaviji ni treba več živeti v kleteh in stradati kruha kot ga je Jurčič. Pisatelji in pesniki pišejo po svoji vesti, to kar jim narekuje srce. V nobeni drugi državi na svetu ni umetnik danes pri snovanju svojih del tako svoboden kot je v Jugoslaviji.

Pozimski večer na slovenski preji

Bilo je pozimi. Na oknih so se delale rože in po dva komolca dolge ledene sveče so visele od slamnate strehe. Kdor je v hišo prišel, vsak je k peči hrbet obračal ali z rokama silil vanjo. Pri večerji so ded prvi žlico na mizo položili. «Jozek, greš? Greva k sosedovim na prejo.» In precej sem popustil kašo, skledo in žlico.

Ko sva koračila po ozkem gazu, ki je držal od naše do sosedove hiše, bila je tema kakor v rogu in mrzlo, da se je ivje delalo po moji kučmi, ali da po dedovi primeri govorim: bilo je mrzlo kakor v pasjem hlevu.

Pri sosedovih je bila polna hiša ljudi. Pri mizi so sedeli možje in tobakov dim se jim je vil okoli glav. Po klopih in stolah blizu lesčerbe so sedele predice, mlade deklice, ki so samo predpusta čakale, in stare, nabrane mamice, ki so z eno nogo že v grobu stale. Dolj bliže vrat so stali in sedeli mladeniči in bolj tiho in skrivno svoje pogovore imeli. Domači pastir je bil zlezal za peč. Ko so pa moj ded prišli, urno se je skobacal dol, zakaj vedelo se je, da sedevajo najrajši ondukaj. Zakaj bi se jim pa tudi ne bil umeknil, saj so bili najstarejši mož v vsej soseski.

Moj tedanji vrstniki, poredni dečki pastirji, so se kabljali in rogljali okoli peči. Tudi mene je vleklo tja po pregovoru: krevlja se burkelj zadeva. Zopet sem pa mislil: Stoj, ded bodo morda kako prigodbo povedali; moram kam iti, kamor se bo dobro slišalo. In lejte čuda, ni mi zastoj ciganka pre-rokovala, še ko sem Čuho pasel, da sem jako umetalne butice in da bom vsako dobro pogodil; zakaj že zdaj se mi je bilo uresničilo. Na peči so se namreč sušile trske, na trskah pa proso za v stope. Jaz pa na proso! Gori se po gorki peči na mehko razpoložim po dolgem. Tako sem bil dedu najbliže in sem tudi videl vsakemu človeku v hiši naravnost pred nos, in kadar je govoril ali kadar se mu je zdehalo, tudj v usta.

Se preden sva bila z dedom prišla, bila je govorica o čarovnicah (coprnicah) in strahovih. Vsi so trdno verovali vanje, kakor v presveto Trojico, samo Matevž Koželjnik je svojo trdil, da jih ni.

Vprašali so tedaj enj mojega deda, ki so bili med tem lulo našgali: »Kaj pa vi menite, oče, ali so ali niso?»

»Kdo? Coprnicе?»

I, to se ve, da so. — Ranjki gospod fajmošter — Bog jim daj milost božjo — so enkrat, spominjam se še, kakor da bi danes bilo, s pestjo ob leco udarili in rekli: »Zelške babe ste vse coprnicе.« Tako so dejali gospod v pridigi, Zakaj bi bili pa veleli: coprnicе, ako bi coprnic še na svetu ne bilo?»

Na to se oglasi Koželjnikov Matevž: »Jaz pa tako pravim, da jih ni in jih ni, recite drugi, kar hotete. Nekateri misli, da jih vidi, pa si jih sam dela. Hudir! Jaz že gotovih šestdeset let redke močnike srebljem po svetu, pa coprnic se nisem še nikdar bal in tudi nikoli mi niso ničesar prizadele in videl jih nikoli nisem. Kako bom kleka videl, ko jih ni! Pri moji kuhalnici, da ne!»

»Enkrat,« — pravi dalje Koželjnik — »sem šel od Zmuzneta, jaz, leta Skopnikov France pa le-oni Andrejček, ki je imel tisto Lizo Za'pčevno — saj ste ga poznali —; vsi trije smo bili malo vinski. Ko smo čez travnik šli, bilo je tako oblačno, da se ni prav nič videlo, kakor nocoj. Ko pridemo čez brv, primeta me ona dva vsak za eno ramo, treseta se od straha in mi pravita: »Matevž, pojdimo nazaj!«

»I, zakaj bomo nazaj hodili,« pravim jaz, »kaj pa vama je, ali sta že iz uma ali šele bosta?«

»Ali ne vidiš coprnic?«

»Kje so, šleva neumna?«

»Tamle pod lipo; precej tukajle, vidiš?«

Jaz gledam in gledam tako debelo, da sem mislil, oči mi bodo stopile izpod čela, pa za vruga coprnic nisem videl in nobene druge stvarce kot meglo; pod lipo se mi je zdela megla ravno taka ko tik mene.

»Ali ne vidiš treh lučic zelenih?«

»Jaz ne vidim nič. Če gresta vidva nazaj, le pojdita! Da bi vaju coprnicе ujele!«

Nazaj nista htela iti, z menoj sta šla. Vsako uro sem bil zunaj, po noči ali po dnevi; hvala Bogu, nikoli me ni bilo strah drugega kakor hudobnega človeka. Pa ko bi me le kdaj srah bilo, tačas bi me bilo. Pot ej sem večkrat premišljeval: zakaj sta se ona dva tako tres'la kakor šiba na vodi in jaz ne, — zakaj sta ona dva videla in jaz ne? Dejal sem: »Le tisti vidi coprnicе in strahove, ki si jih sam dela.«

»Ti že, ti,« — oglasijo se ded z zapečka — »ti že nisi nikoli ničesar videl in ne boš videl; pa zakaj? Zato ker ti je ime Matevž. Pravijo pa, da tak, ki ima ime evangelistovo, nikoli strahov ne vidi.«

Tako je bil Matevžu jezik zavozlan.

»Le čakaj, bom pa še jaz eno povedal,« — rekli so ded, in vse se je poslušati pripravljalo, bolj ko takrat, ko buri pred cerkvijo kaj oklicuje. »Ko sem bil še fantina kakih dva in dvajset let star, vesel in korajžen, hodil sem mlatiti. Pri Strenu ranjkem smo mlatili, jaz, tisti Trnek in domača dva. Večerjali smo — prav dobro vem, poparjene mlince smo imeli v skledj — kar pride Strenovka iz veže in pravi: »Mlatiči, pojdite gledat, pojdite, kaj je v našem ovsu!« Mi vsi pokonci, kakor da bi bil ogenj v strehi; jaz sem prvi teklen ven, vsi drugi za menoj. Ko pridemo na vežni prag, zagledam precej v sredi ovsa, ki je bil ravno pred vratom po tisti dolgi njivi vsejan, nekaj belega, ravno tako, kakor da bi bela žena stala. Mesec je svetil, dobro smo razločili, da oves, visok kakor rž, ni bil nikjer nič razhojen. Odkod je vrag prišel v sredo njive? Kdo je? Kličemo: »Kdo si pa? Kaj bi rad?« Pa še genilo se ni. Eni so dejali, da ima peklo v roki; jaz pa tega nisem videl, pa tudi ne povem.

»Jaz grem tja gledat,« — pravim Trnku. »Kdo gre z menoj?«

»Jaz že ne!« — pravi Trnek.

»Kakor hočeš, strahopezljivec!«

Vzamem svoje cepi, naredim na gloži še en vozle — ravno nov cep sem bil privezal — in grem dolt ob ovsu. »Bom videl, kdo mezdà po njivi; jaz mu bom spat pokazal.« Kakor bi bil imel do tistega vruga priti in po ovsu gaziti, pa sem podoba zgrešil. Gledam in gledam; tja do onegave hoste — Vle-kove, sem lahko vsak natič razločil, tiste bele ženske, ali kar je bilo, pa nisem videl.

»Kaj je nj več?« — vpijem onim, ki so stali pred vežo.

»I, glej ga no, kaj je ne vidiš, prav pred nosom ti je! Le udri, Jože!« odgovorili so mi.

Pa za sedem naglavnih grehov, pred menoj je bilo tako prazno ko v ciganovi luli. Zdaj me je groza spreletela, lasje so mi vstajali mravljinčej so leteli po hrbtu, vroče mi je prihajalo.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Hišica, ki je pod klancem

SREČKO KOSOVEL:

Hišica, ki je pod klancem,
vanjo burja se zaganja;
mrzlo kamnom je na klancu,
ali v hišici je toplo.

Mrzlo romarju na cesti,
ali misel, skrita misel,
že se greje v topli hiši,
dobro ji je v tvi družbi.

Proučujte in izpopolnjujte program Slovansko - italijanske Ljudske fronte

Kako so živeli Slovenci v Koprščini v preteklih stoletjih

Slovence v Kopersčini omenja prvič listina iz leta 804, imenovana Rižanska razsodba. Na zborovanju, ki se je vršilo ob ustju rečice Rižane, so se zlasti bogati Koprčani pritoževali proti vojvodi Ivanu, češ, da jim ta odvzema zemljo ter daje v obdelovanje Slovincem. Očitno je, da so bogati Koprčani izgubljali zemljo, ker je sami niso hoteli obdelovati, a jim je na drugi strani primanjkovalo podložnikov, ki bi bili pripravljeni delati za svoje gospodarje. Iz navedenega zgodovinskega spisa izhaja, da so bili Slovenci izvrstni poljedelci, kajti poudarja se, da so zemljo orali, da so kosili travo itd. Polagoma prodrejo Slovenci tudi v sam Koper in se uspešno uveljavljajo kot obrtniki ter vrtnarji. Najdemo jih tudi med bogatimi meščani, kar zopet kaže, da so se Slovenci znali uveljaviti, da so bili gospodarsko razvito ter kulturno ljudstvo. Med podpisniki važnih listin v istrskih mestih najdemo vselej tudi slovenska imena.

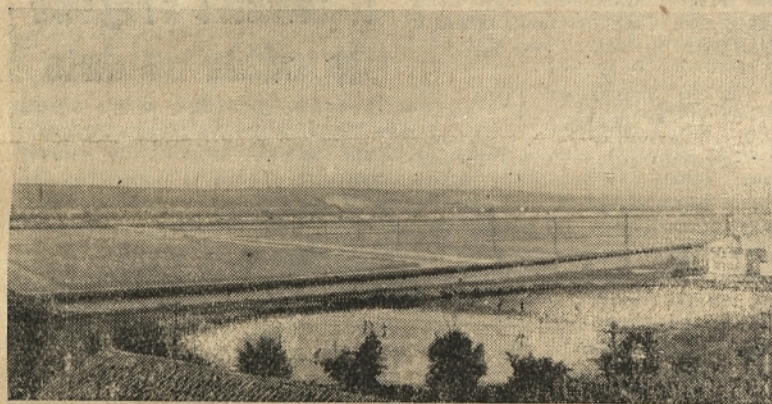
Zgodovinski spis iz leta 1375., ki navaja različne odločbe koperskega mestnega sveta, omenja, da je imel Koper tedaj 17 stražnikov z dvema komandantom, da so ti stražniki stražili obalo z dvema čolnoma in še to, da so bili vsi Slovenci. Poleg stražarjenja so se navedeni Slovenci bavili zlasti z vinogradništvom ter vrtnarstvom. Imeli so, po mnenju mestnega sveta, le eno napako, namreč to, da so zaradi utrujenosti včasih zaspali v službi. Da bi se položaj zboljšal je mestni svet odredil, da se zmanjša število stražnikov, tem pa naj se poviša plača. Zaradi svoje marljivosti so Slovinci uživali splošen ugled. Zelo verjetno je, da marsikateri Slovenec, ki se je bavil s poljedelstvom, že ni bil več fevdalni podložnik. Ziveč v bližini Kopra, se je lahko bavil s trgovino, si gospodarsko opomogel in si polagoma odkupil zemljo. Tedaj so bili Slovenci tako močni, da so si italijanski patriciji v Koprju prizadevali, da ne bi prišli s

Slovenci do kakega večjega konflikta. Spora s Slovenci so se bali tudi Benečani, ki so leta 1278. zasedli Koper ter najbrže tudi bližnjo okolico. Čim so se začeli Benečani globlje vtikati v slovenske običaje ter navade, so se ti uprli vsakemu takemu vmešavanju. Odločen nastop je vsem Slovincem v Kopersčini zelo koristil. Imeli so, lahko rečemo, svojo lastno upravo. Se v 17. stoletju je koperski škof Naldini trdil, da se Slovenci upravljajo večinoma sami. Za slovensko vas Korte pravi, da jo vodi nekak županski svet (corte), ki so ga Italijani iz Izole imenovali corte (dvor).

Tudi po beneški okupaciji so smeli Slovenci še nadalje nositi orožje, v Koprju so lahko prodajali svoje prideleke in se lahko tudi kulturno uveljavljali. Strah s strani ji, 30. julija 1349. je beneški senat izdal odločbo, da morajo Slovenci, ki prihajajo v Koper, odlagati orožje pred vhodom v mesto. Kot vzrok za svoj ukrep navaja bojevitost slovenskega prebivalstva (fierezza della popolazione slava). Benečani so hoteli v več primerih izkoristiti borbenost slovenskega delovnega ljudstva v svoje sebične namene. Da bi se Slovincem prikupili in Benečanov pa je postajal vedno več-

jih izkoristili, so si izmislili funkcijo poveljnika Slovencev (capitanus Sclavorum). To funkcijo so imeli le italijanski bogataši v Koprju, toda ko so se začeli Slovenci takemu postopku upirati, so morali Benečani popustiti. Pristali so na to, da si Slovenci v Koperskem okraju (v koperski škofiji, ki je bila precej večja od današnjega okraja) sami izbirajo svojega poglavarja. Okoli leta 1450. je bil na primer tak poglavar Luka Muzec, doma iz Podpeči. Ko so Slovenci nasotpil enotno ter odločno, tedaj so vedno zmagali. Take slučaje smo imeli tudi v okolici Trsta.

Slovenskega človeka v Koprščini je dokaj verno opisal koperski škof Naldini v svoji knjigi, ki je bila natisnjena leta 1700. On priznava, da ima slovansko prebivalstvo v Koprju slovansko bogoslužje in omenja celo slovansko cerkevno petje, ki je bilo v rabi v eni izmed večjih tedanjih koperskih cerkva. O slovenskih kmetih v okolici pravi, da imajo vsi svoje posebne noše, da so izredno močni in zdravi ljudje, ki lahko prenašajo tudi največje napore. Pripoveduje nadalje, da so take tudi slovenske kmetice, ki opravljajo tudi vsa taka težka dela, ki so ponekod le stvar moških.

Kmalu bo zopet oživel delo na solinah

Sila sem bil nekega dne radoveden, kaj vse bom novega doživel in videl, ko sem bil ves teden kot priklenjen v uradu. Vem, da mi je bo tovariš Furlanič iz Manžana zasolil po svoji navadi: «Kdo pa te drži na stolu, saj nisi prirasel. Kaj je lažjega storiti kot vstati, vzeti klobuk in oditi na teren».

Res, dober nasvet, toda uresničiti ga, je malo težje. Če bi te salamenske, ali salomonske odgovornosti ne bilo?! Takoj pa se pri tem pojavi še tisti čudni človek, ki mu pravimo tudi — birokrat. To pa je tista zverina, ki se je držijo še stare navade tiste predpotopne živali, ki je čepela v svoji jami in čakala od kje bo kaj prišlo. No, v tem imam kolikor toliko «čisto» vest, ker je v Koprju še polno takih kot sem jaz, ki se na vso moč prizadevajo, da bi se tega birokratizma osvobodili. Ali bo šlo, ali ne, je pa druga. Oštja maledeta, teeteri, sem si odločno ukazal, kot istrska mlekaričica, ki z debelo grčavko «maže» svojega somara po zadnjem delu motorja, kadar noče več vleči po blatnem Šmarskem klancu.

Kot rečeno, sem bil vesel te svoje odločnosti, ko sem se znašel na Smedeldskem mostu. Toda... ali mi nagaja — striga palida — ali kaj. Ko sem prišel na križišče, kjer gradijo novo moderno garažo, me je neka neznana sila vlekla navzgor na hrib sv. Marka, druga pa proti Izoli. Tu notri mora imeti svoje pr-

LE BARKA STARA tam na produ še črni...

UTRINKI O GRADNJI NOVEGA ŽIVLJENJA V ISTRI

ste — destin, sem pomislil. Treba bo nekaj zagovora, da se rešim vpliva — destina. Ozrl sem se po morju in ugledal še zadnje ostanke velike ladje tam pri Giusterni. Trikrat sem glasno dejal: Reks, reks, reks, pa me je takoj popustila tista sila, ki me je prej vlekla v hrib. Tako sem premagal strigo — vlačilko, kot tisti veliki splav, ki je dan za dnem prevažal velikanske kose nekdanjega «Rexa» do obrežja. Partizanska odločnost je zmagala, sem si ves zadovoljen govoril, ko sem pešal naprej proti Izoli.

— O —

Zdaj pa zares. Počasi sem ubiral korake prav ob zeleneči živi meji ob cestnem kanalu in opazoval, kako sili iz živega laporja cvetje rume-nega lapuha. Pomlad se je ponujala povsod. Pa ne samo tista pomlad, ki pride redno vsako leto ob določenem času, to je 21. marca. Se druga pomlad, katere naši istrski ljudje se niso nikoli doživeli vse do osvoboditve — peta pomlad v svobodi. V tej pomladi je bilo našim Istranom še vse tako lepo in novo,

kot v maju 1945, ko so se zadnji fašisti in Nemci umikali po morju proti Trstu in od tam še dalje.

Tako sem med tem premišljevanjem prišel pred Izolo. Velika dimnika tovarn «Ampelea» in «Arrigonia», sta puhala gost črn dim. Spodaj v dolgih poslopjih, je znova vse živo, sem si mislil. Znova delajo ljudje, ribje konzerve, le danes ni več tistih zavaljenih «signorov direktorjev», ki bi se od časa do časa prizibali v tovarno in stresali jezo nad delavci.

Iz tega premišljevanja me je iztrgala slika, ki sem jo opazil na obrežju. Tam na produ je ležala velika barka, vsa samotna in zapuščenca. Velika luknja na preperlem dnu je zevala v jasno pomladno sonce. Barka je ležala prevrnjena na produ in je bila kot črn madež v vsej brsteči pomladni lepoti.

— O —

Vsedel sem se na bližnji občestni kamen in se zamislil. Kako je bilo nekaj, ko so s to barko še hodili na lov ribiči - najemniki za svojega gospodarja. Dajal jim je orodje, mre-

O Slovincih v Kopersčini govori se mnoge druge knjige ter stare listine. Z gotovostjo lahko trdimo, da so se Slovenci lahko ohranili le zaradi tega, ker so trdno branili svojo zemljo in svoje pravice. Če ne bi delali tako, bi prišli ob zemljo in postali čisto navadni hlapci. Položaj Slovencev v Kopersčini se je začel slabšati posebno v 18. stoletju. Propadajoča beneška republika je postavljala vedno večje zahteve, povečala je davke in druge dajatve. Zaradi tega so Slovenci beneško republiko še bolj zasovražili in se prav za prav veselili njenega propada. Slovenski ljudje so tudi cenili italijansko kulturo, ki je imela v Koprju svoje važno središče, v mestu so se marsiče naučili, toda ko je mesto povečalo svoj pritisk, so obrnili hrbet tudi vsej mečni kulturi. Preprosti slovenski ljudje so spoznali, da je pojem kulture nerazdružno povezan s pojmom pravice. Kdor

izkorišča, ruši polagoma tudi temelje, iz katerih lahko raste resnična kultura!

Slovenski ljudje v Kopersčini so se v preteklosti dobro znašli, kjerkoli so živeli in prav zaradi tega jih najdemo tudi na zelo visokih položajih. Priučili so se vseh tedanjih obrti ter umetnosti. Slovence smo imeli tudi med koperskimi šolarji. Še leta 1866. je bilo vseh šolarjev v Koprju 731.

Nekateri italijanski iredentistični zgodovinarji bi radi dokazali, da so se Slovenci v Kopersčini naselili šele v novejši dobi. Tega pa seveda ne morejo dokazati! Kot dokaz, da živijo Slovenci v Kopersčini že mnogo stoletij, lahko navedemo, da so Slovenci za mesto Koper zadržali latinski naziv Koper, ki prihaja iz latinskega imena Capras. Tako se je namreč Koper imenoval ves čas rimske okupacije. Pod beneško republiko pa je takoj izgubilo ime Capras in so začeli Italijani za Koper uporabljati čisto nekaj drugega, namreč Capodistria. VS

Za naše pionirje

Dragi pionirji! V naši prvi številki smo za vas otvorili poseben kotiček. Ta kotiček bomo ohranili tudi še v naprej. V njem bomo prinašali pravljice in pripovedke ter pesmice in še mnogo drugih lepih zanimivih stvari. Pišite nam, kaj vam najbolj ugaja, pošljite tudi svoja dela, z veseljem jih bomo objavili.

PRAVLJICA

o treh bratih

Živel so trije bratje, najmanjši je bil grozen bedak, a je rad pil, tako, da je zapil tudi pamet. Prva dva sta bila pobožna in bi bila rada svojega tepčka izpremenila. Bedak se je skesal in odšli so vsi trije v samostan. Sli so nekaj beraciti grozdje po vaseh. Pripeljali so v samostan voz grozdja, ga zmaštali v mošt in naredili vino. Razdeliti so si ga hoteli med seboj, ker

pa niso imeli sodov, so spravili vse v enega. Tedaj je rekel najstarejši, najpametnejšemu: «Jaz bom vzel vrhno tretjino!», «Jaz bom pa srednjo tretjino!», je rekel drugi brat. «No meni pa ostane dno!», je rekel tretji. «Le imej tisti močnik, bedaček!», sta si mislila starejša brata! Toda bedaček pri vsem ni bil bedaček. Takole si je izmislil: «Spil bom svoj del, ker ga imam na dnu, bom pil tudi njihovo, kajti višina vina se bo nižala, oni pijejo malo in jaz bom spil skoraj vse». In začel je piti. Vedno manj je bilo vina v sodu. Del najstarejšega brata je že izginil pa je najstarejši rekel: «Nekaj vina se je gotovo posušilo, toliko ga nisem jaz spil». Pridno se je sušil tudi del drugega brata in ta se je spet pritoževal, da se suši, in je vprašal tretjega: «Pa tebi se nič ne suši?» «Kot vidiš ne!», odgovori le-ta. «Saj je moj del še cel!» in pil pridno dalje. Končno je spil tudi svoj del. «No, sedaj se je tudi moje posušilo», je rekel in žalostno potrkal s prsti po praznem sodu.

VATOVEC ZDRAVKO, dijak Slov. gimn. v Koprju

ker je v njej lahko izkoriščal njegovo delovno silo.

In miselnost teh novih ljudi, kako se je spremenila. Če se tu in tam najde kaka plačan godrnjač, ki mu ljudska oblast ne diši, mu ljudstvo kar samo pove: Ti bi rad stare čase — nazaj poklical. Toda iz tega ne bo nič. Če ti tu ni prav, lahko greš tja kjer samo klepetajo in kjer so stari časi še v modi. Mi smo se za nove in boljše borili in za te danes delamo.

— O —

Iz tega premišljevanja me je zbudil ropot motorjev sem od morja. Tri nove barke ribičev - zadržarjev, so drseli po modri gladini morja. Poizkušali so jih, kako bo šlo, ker bodo noči za lov kmalu ugodne. Kot bele kresnice so se dvignili beli galebi ob ropotu motorjev iz morja in vrešče zakrožili nad barkami. Imel sem vtis, da se tudi oni veselijo novega življenja in novih ljudi.

Visoka dimnika sta še močneje zapuhala dim v jasno nebo. Na stotine rok pa je v tovarnah čistilo, rezalo, zvijalo, upogibalo in polagalo v škatlje pripravljeno ribje meso. Vstal sem s kamna in poln vtisov usmeril korak nazaj proti Koprju. Kot odmev je od nekod prišlo verze:

«Le barka stara tam na produ še črni.
Paron nekdanji v Trstu šteje — dolge dni».

P. A. OGAREV

ŽIVELA SLOVANSKO-ITALIJSKA LJUDSKA FRONTA

„Istrski tednik“ našemu kmetu

Tovariši kmetje! Slovenci Istrskega okrožja! Ne v praznični obleki — v čisto priprosti obliki se Vam predstavlja v prvem planskem letu Vaš „Tednik“. Ne prihaja k Vam tako enostavno po odločbi ali dekretu posameznega človeka ali skupine ljudi, ki bi Vam hotela vsiliti svojo voljo. Zeleli ste si dobrega prijatelja, svetovalca in učitelja pri Vašem trdem napornem delu. Tega domačega prijatelja, ki bi poznal lokalne razmere, ki Vas bo spremljal na poti k uresničenju Vaših idealov. Tuja oblast je imela interes skozi stoletja, da Vas je držala v temi. 5. marec 1950. leta bo ostal v zgodovini istrskega okrožja, ker je na ta dan izšel prvi slovenski list na tem ozemlju.

Tov. Vilhar Srečko je v uvodnem članku prve številke „Tednika“ omenil, „da brez znanja ni zdrave rasti gospodarstva niti uspešne rasti naše kulture“. Borili smo se s puško v roki, da bi si priborili politične, socialne in ekonomske pravice, ki pripadajo svobodnemu človeku. Kulturni in gospodarski dvig narodov pa pride le z učenjem. Do sedaj smo delali, po domače rečeno, brez glave. Napredno kmetijstvo pa zahteva študij. Seznaniti se moramo z vsemi pridobitvami napredne kmetijske tehnike. Laže bomo premagali razne ovire, ki stojijo na poti napredka kmetijstva, če se bomo oborožili s strokovnim znanjem. „Istrski tednik“ je plod borbe — plod žrtve naših najboljših sinov Vam bo stal ob strani. V njem boste našli vse tisto, kar Vam bo olajšalo delo. V „Tedniku“ boste imeli svojo stran na kateri bodo kmetijski strokovnjaki prinašali strokovne članke vedno aktualne — povezane s sezonskim delom. Vaša stran bo ogledalo naših uspehov v borbi za uresničenje enoletnega plana. Pohvalili bomo tiste, ki se bodo v delu izkazali — ki bodo dosegli tisto, za kar se borimo. Z druge strani pa bomo grajali in kritizirali tiste, ki ovirajo plan dela.

Naš kmetijski svetovalec bo v posebnem koticu odgovarjal na Vaša vprašanja iz vseh panog kmetijstva.

„Istrski tednik“ se bo poglobil v Vašo problematiko. Vse, kar bo zdravega v kmetijstvu bo objavljeno v našem listu. Znanost bo stopala paralelno s praktičnimi ugotovitvami na terenu. Na podlagi teoretičnih ugotovitev bomo dajali nasvete, kako je treba obdelovati zemljo, da nam bo bolj obrodila. Poglobili se bomo na podlagi praktičnih ugotovitev v znanstveno problematiko in poskušali bomo izboljšati dosedanje delo. Izkoristili bomo vse potrebne agrotehnične mere za dvig produktivnosti dela in zemlje. S temi ukrepi bomo našli hitrejšo pot k blagostanju naše domovine.

Tovariši kmetje! Slovenci Istrskega Okrožja!

Ves trud Vašega svetovalca in učiteljev pri „Tedniku“ pa bo zaman, če mu ne boste stali ob strani in prvih korakih njegove poti v Slovensko vas. Pomagajte mu, da prodre v poslednjo hišo, kjer živi slovenska delovna družina — steber naše politične in socialne stvarnosti!

Pričakujemo Vaših nasvetov, kako Vam ugaja naš list. Povejte brez strahu in oklevanja, kaj bi hoteli od nas zvedeti!

Posiljajte nam vprašanja iz poljedelstva in vrtnarstva, sadjarstva in vinogradništva! Naši veterinarji Vam bodo odgovarjali na vprašanja iz živinoreje in veterine. Bolezni in živalski škodljivci uničujejo letne pridelke. Proti tem se bomo borili. Imamo na razpolago sredstev. Ne poznamo še raznih novih umetnih gnojil in kulturnih rastlin. Posku-

šamo nova sredstva in uvajamo nove vrste rastlin — bolj donosne kulture. Znanost v svetu ne spi. Ona napreduje z dneva v dan, a kmetijstvo je poslalo tudi svojevrstna znanost. To znanost moramo osvojiti. Podajali Vam bomo nasvete in navodila. Obveščali Vas bomo. Vi nas morate obveščati kako so se ti naveti in navodila praktično obnesli.

Tovariši kmetje! Vzemite v roke Vaš „Tednik“! Širite ga med prijatelje vaščane! Pomagajte mu pri njegovih prvih korakih v svet! On Vam bo pomagal, da se boste kulturno in strokovno dvigali. Kulturno in politično izgrajeni bomo postali gospodarsko močni in kot take nas ne bo premagala nobena sila.

dr. Fr. JURISEVIC

KMETIJSKI SVETOVALEC ODGOVARJA

Obveščamo kmetovalce Istrskega okrožja, da bomo odgovarjali v „Tedniku“ na vprašanja iz vseh kmetijskih panog. Vprašanja naj bodo enostavna in jasna. Vsebovati morajo tudi naslov kmetovalca.

Vprašanja pošiljajte na uredništvo „Istrskega tednika“.

Vprašanje: Hotel bi zvedeti nekaj več o krmilni rastlini — ne spominjam se več imena, ki je bila na gospodarski razstavi lanskega leta. Rastlina je baje zelo odporna proti suši in daje velike količine krme. Se je kaj ukrenilo za uvedbo te kulture v Istrskem Okrožju?

Odgovor: Na lanski „Gospodarski razstavi“ je bila v zaboju postavljena tropična rastlina »Kudzu« (*Pueraria hirsuta*). Nje prvotna domovina je Japonska, kjer se goji za krmiljenje živine v svežem stanju ali kot suha krma (seno). Iz vlaknen poganjkov se obenem dobijo vlakna za tekstilno industrijo iz korenin pa se pridobiva škrob.

V Južni Ameriki se goji na suhih tleh sromašne narave kot odlična krmilna rastlina. Kudzu spada med stročnice, torej v isto družino kot spadajo detelje in lucerna. Slaba stran te rastline je, da ima seme zelo nizki odstotek kalivosti (največ 10 odstotkov) in zato jo je težko vzgojiti. Ko se pa po dveh treh letih ukorenini jo razmnožujemo s poganjki. Rase počasi, ko se pa dobro ukorenini traja desetletja. V Flesidi ob dobri letini da 4 košnje in doseže na 1000 m več q. suhe krme (sena).

Pri nas poskušamo s to rastlino in izgleda, da jo bomo v bližnji bodočnosti uvedli na zemljiščih, kjer ostale krmilne rastline ne uspevajo.

Vprašanje: Lani smo dobili od Zadr. Poslov. Zveze novo dušično gnojilo — kalk amon salpeter.

Gnojilo se je zelo dobro obneslo. Tudi letos nam je nakazana količina tega gnojila za povrtine. Hotel bi vedeti, kako se gnojilo uporablja in kaj vsebuje.

Odgovor: Kalk amon salpeter je apneni amon nitrat. Dušično gnojilo, ki razen dušika (21 odstotkov) vsebuje apno in je zato izvrstno gnojilo za večino naših zemljišč in za vse kulture — posebno povrtine (boljši od amon sulfata).

Apneni amon nitrat vsebuje dušik v lahko topljivi obliki. Rastline ga takoj asimilirajo. Trosi se v več obrokih enako kot Čilski soliter ali kalcijev nitrat (nitrato di calcio) na 1 ha setvene površine trosimo 100—200 kg tega gnojila in to 50 kg takoj ob setvi ostale količine trosimo v enem ali dveh obrokih, ko rastline poženejo.

TEDEN DNI PO SVETU

VOJASKE CELADE IZ NAJLONA
V Ameriki že dalj časa razpravljajo o tem, da bodo sedanje težke čelade iz jekla, ki jih je ameriška vojska uporabljala že v obeh svetovnih vojnah, zamenjali s čeladami iz najlona. Baje se da iz te snovi napraviti lažje in boljše čelade, ki bolj uspešno varujejo glavo pred izstrelki in drobci, kakor pa čelade iz jekla.

— O —

VELIK POŽAR V FIRENZI

V skladišču elektrostrojne družbe »Bordiachi« v Firenzi je izbruhnil požar, ki je povzročil škodo več kot za 30 milijonov lir. Vzroka za požar niso mogli ugotoviti. To je že 17. veliki požar, ki je v zadnjem mesecu uničil prazna blagovna skladišča v italijanskih gospodarskih podjetjih.

— O —

NEREDI V FRANCOSKEM PARLAMENTU

V francoskem parlamentu je prišlo do pretepa med poslanci. Predstavniki vladne večine so žalili odposlanca komunistične stranke, tako da je prišlo do splošnega nereda. Rezultat tega so štirje ranjeni.

— O —

NOVE OTOKE SO ODKRILI

Francoška ekspedicija, ki raziskuje antarktične predele, se je 11. januarja izkrčala na deželi Adele, v bližini južnega tečaja. Odkrila je nov velikanski ledenik in nove otoke vzdolž obale. Enajst članov francoske ekspedicije se je utaborilo na istem prezimovališču, kjer je leta 1911, prebila zimo avstralska ekspedicija. Francozi bodo ostali v teh krajih približno leto dni.

— O —

SLAB PRIDELEK VINA V ITALIJI

Lanski pridelek vina v Italiji je znašal komaj 50 odstotkov predvojnega ravni. Lani so pridelali v Italiji 42 milijonov hl raznih vin. V letih 1948 in 1949 pa so pridelali 53 oziroma 59 milijonov hektolitrov. Vzporedno z zmanjšanjem vinskega pridelka je naraslo tudi število brezposelnih v tej gospodarski panogi, ki jih je že sedaj nad 130.000.

— O —

V KALABRIJI 120 TISOČ KMETIJSKIH DELAVCEV V BORBI ZA ZEMLJO

Akcija bajtarjev in poljedelskih delavcev pri zasedanju velesposelniške zemlje se je razširila še na osem občin v pokrajini Crotone v Kalabriji. Sedaj je na tem področju nad 120 tisoč kmetijskih delavcev v borbi za agrarno reformo. Ta akcija traja že dober teden. Bajtarji so v tej akciji zasedli že 30 tisoč ha velesposelniških zemljišč.

— O —

BREZPOSELNOST V AMERIKI IN ZAHODNI EVROPI

Po zadnjih podatkih nekega francoskega lista je od januarja 1949. do januarja 1950. naraslo število brezposelnih v Združenih državah Amerike od 2,644.000 na 4,480.000 oseb. V istem času pa je narasla brezposelnost v Franciji od 25.000 na 46.396, v Zahodni Nemčiji od 975.000 na približno 2 milijona, v Belgiji od 171.000 na 214.000, na Nizozemskem na 83.000, v Italiji pa je brez dela 2,655.000 ljudi. dočim pa v Jugoslaviji delavcev še primanjkuje.

— O —

VSE KITAJSKO LJUDSTVO SE HOČE OSVOBODITI

Telegrafska agencija »Nova Kitajska« javlja, da je ob priliki tretje obletnice Ljudske vstaje na otoku Tai-Wan (Formosa) izšel proglas demokratske lige, v katerem se poziva ljudstvo na upor proti Chiang-Kaiškovi fašistični vladi za čimprejšnjo osvoboditev.

FIZKULTURA

S TEMI BO IGRAL »PROLETER« IZ KOPRA V I. SLOVENSKI LIGI

1. KLADIVAR (Celje) — Proleter
2. Proleter — ODRED (Ljubljana)
3. NAFTA (Dol. Lendava) — Proleter
4. Proleter — BRANIK (Maribor)
5. SOBOTA (M. Sobota) — Proleter
6. Proleter — DRAVA (Ptuj)
7. MILICNIK (Ljubljana) — Proleter
8. Proleter — GREGORCIC (Jesenice)
9. PROLETAREC (Zagorje) — Proleter
10. Proleter — KRIM (Ljubljana)
11. ZELEZNICAR (Maribor) — Proleter
12. Proleter — KOROTAN (Kranj)
13. ZELEZNICAR (N. Gorica) — Proleter

1. Proleter — SOBOTA (Murska Sobota)

2. SLOVAN (Ljubljana) — Proleter
3. Proleter — KAMNIK
4. ZELEZNICAR — Proleter
5. Proleter — BRANIK (Maribor)
6. ZELEZNICAR (Ljublj.) — Proleter
7. Proleter — RUDAR (Trbovlje)
8. Proleter — ZELEZNICAR (Maribor)
9. ODRED II. (Ljubljana) — Proleter
10. Proleter — KOROTAN (Kranj)
11. KLADIVAR (Celje) — Proleter

V nedeljo 12. t. m. ob 13. uri se bo vršila nogometna tekma za mladinsko prvenstvo Slovenije med

SOBOTO (Murska Sobota) in PROLETARJEM iz Kopra

Tekma bo na stadionu v Kopru.

Nova slovensko - italijanska osnovna šola v Kopru je pod streho

V nedeljo bo v Kopru velika slavnost ob otvoritvi v surovem stanju zgrajene nove slovensko-italijanske osnovne šole. Šola je zgrajena na prostoru, kjer je bila znana koprška kaznilnica. Solo gradi podjetje »Edilit«, pomagali pa so pri gradnji tudi prostovoljci, predvsem dijaki koprskih srednjih šol.

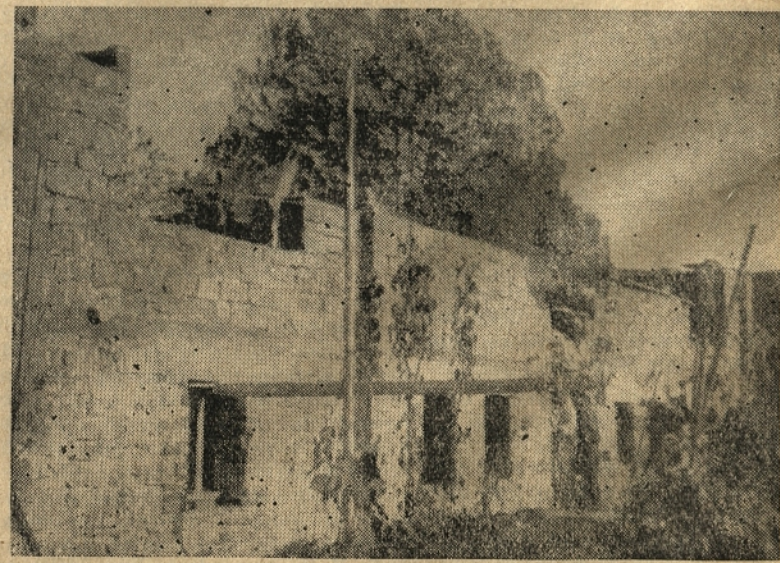
I. ženska brigada je odšla na delo

V sredo popoldne se je zbrala na Titovem trgu v Kopru Prva delovna ženska brigada. V imenu okrožnega odbora je pozdravila žene Milka Čebrov. V svojem nagovoru na žene je poudarila, da žene odgovarjajo na vse klevete informacijcev. To so najbolj dokazale s tem, da so se vključile v svojo delovno brigado. Z delom v brigadi pa bodo to še enkrat ponovile. Odhajajoči brigadi je tov. Čebrova poklonila brigadno zastavo. Brigadirke pa so obljubile, da jo bodo s ponosom nosile.

30 odstotkov dnevno čez normo

V predvolivnem tekmovanju so rudarji istrskih rudnikov boksita tako povečali proizvodnjo, da sedaj presegajo svoje dnevne planske naloge tudi za 30 odstotkov. Dne 24.

V TEKMOVANJU PRED VOLITVAMI BOMO POSPESILI TUDI GRADNJO ZADRUGNIH DOMOV

Zadrugni dom v Nganelu v gradnji

ČITAJTE IN ŠIRITE

„ISTRSKI TEDNIK“

VSEM BRALCEM IN NAROCNIKOM »ISTRskega TEDNIKA«

»ISTRSKI TEDNIK« SE VAM TO POT PREDSTAVLJA ZE SVOJO 2. STEVILKO. KMETJE, DELAVCI IN RIBICI KOPRSKEGA OKRAJA »ISTRSKI TEDNIK« JE VAS LIST. ZATO DOPISUJTE VANJ. POSLJITE NAM SVOJE NASVETE IN PREDLOGE KAKO BI LIST VSEBINSKO IZBOLJŠALI TAKO, DA BO »ISTRSKI TEDNIK« POSTAL VASE PRI LJUBLJENO GLASILO. PRIDOBIVAJTE NOVE NAROCNIKE IN DOPISNIKE. VSAKA VAS MORA IMETI SVOJEGA DOPISNIKA.

NASLOVE NOVIH NAROCNIKOV IN VSE DOPISE POSLJITE NA NASLOV:

UREDNIŠTVO

»ISTRskega TEDNIKA«
KOPER